

A sarki roma iskola

VISSZHANG - LXVI. évfolyam, 18. szám, 2022. május 6.

A 444 internetes hírportál január 7-i számában – *Másfél milliárdot bukott az állam, mert Nyíregyházán uniós pénzből szegregálták a romákat* címében legalábbis – enyhén kárörvendő, hatásvadász cikk jelent meg Czinkóczi Sándor billentyűzetéből. Első mondatát ideírom: „Több mint 1,7 milliárd forintnyi támogatást vont vissza az Európai Bizottság, mert a nyíregyházi önkormányzat szociális városrehabilitációs projektje úgy kívánta felszámolni a szegregációt, hogy az egyik gettóból a másikba költöztette az emberek nagy részét”, majd egy másikból is idézek: „...a Huszár telep korábbi iskoláját épp a szegregáció felszámolása érdekében zárták be 2007-ben, de 2010 után az önkormányzat átadta az épületet a görögkatolikus egyháznak, ami megnyitotta a Sója Miklós Általános Iskolát, hogy ott cigánypasztorációs tevékenységet végezzen”.

Ónody-Molnár Dóra *Nyomorból nyomorba – Uniós pénzből növeli a szegregációt Nyíregyháza* szocioriportjának, mini-szociográfiájának (*Jelen*, 2021. július 24.) az első két mondatát idézem: „A pályázat deklarált célja – az uniós pénzfelhasználáshoz kötött kritériumokkal összhangban – az volt, hogy a leszakadó, elszegregálódott városrészek rehabilitációját a társadalmi integráció elősegítése mellett oldják meg. Egyszerűbben fogalmazva: a pénzt az európai adófizetők nem arra adják, hogy az emberek az egyik cigány telepről a másikra kerüljenek.”

A Keleti és a Huszár telep 2018 előtti állapotáról a debreceni *Acta Medicinæ et Sociologica* 29 (2019) kötete számol be. Tíz publikáció, együtt csaknem 150 oldalon. Huszti Éva és Takács Péter *A nyíregyházi Huszár- és Keleti lakótelepi vizsgálatok – a kutatás módszertana és a minta néhány alapvető jellemzője* összefoglaló tanulmányának utolsó mondata szerint „a két településrész között nem jelezhető statisztikai különbség a nem, a kor, az iskolai végzettség, a családi állapot és a gazdasági aktivitás mutatóinak tekintetében”. Mindkét telep lakossága mélyszegénységben élő, szinte kizárólag roma családokból állt.

A lakhatás minősége szempontjából azonban hatalmas volt a különbség. Egyetlen példát említek. A Huszár telepi lakások több mint 90 százalékában volt illemhely, míg a Keleti telep lakásainak kevesebb mint 5 százalékában. Az azóta már teljesen felszámolt Keleti telepről a Huszár telepre hivatalosan 49 család költözött át, az önkormányzat által felújított szociális bérlakásokba.

A város az 1,7 milliárd forintot jó célra (hiszen a cél a társadalmi integráció, vagy legalábbis az afelé történő markáns elmozdulás volt) költötte el. Az Európai Bizottság illetékesei azonban az egész projektet csak akkor tartották volna támogatásra érdemesnek, ha annak végrehajtása – és most kétszer is ismét a 444 cikkéből idézek – „a szegregált oktatásba beiratkozott gyermekek számának jelentős csökkenését eredményezi”, magyarul, hogy az átköltözött családok gyermekei „ne a sarki roma iskolába járjanak”. Elutasító döntésüket egyetlen kritérium nem teljesüléséhez kötötték.

A Huszár telepi gyermekek, lakcímük szerint, négy önkormányzati iskola körzetéhez tartoznak. Közülük három csak autóbusszal érhető el, csúcsforgalomban közel fél óra utazással. A negyedik, egy vigasztalan vasúti gyalogos aluljárón át, bő negyedóra járásra van. Iskolabusz híján, vagy mert meg vannak elégedve az ottani oktatással, a Huszár telepi szülők többsége gyermekeit a Sója Miklós Általános Iskolába írattja. Ők tudják, miért. És minden bizonnyal a városi Roma Önkormányzat elnöke is, akinek a helyettese tett panaszt Brüsszelben és Budapesten.

A törvény az adott intézményi lehetőségek korlátai között biztosítja a szabad iskolaválasztás jogát. Egyházi és alapítványi iskolákhoz nem rendel beiskolázási körzeteket. Így az egyházi iskolák, hasonlóan a többi

iskola tagozatos, gyakran felvételi kritériumokhoz kötött osztályaihoz, akarva-akaratlan képesek szelekciós, sőt szegregációs folyamatokat generálni. Ezzel kapcsolatban a 2018-as *ÉN VÉTKEM – Helyzetkép az oktatási szegregációról* tanulmánykötetet ajánlom, valamint az *Egyházi iskolák és oktatási szegregáció* tematikus blokkot az *Iskolakultúra* folyóirat 2019/7. számából.

„Ferge (2011) kutatási eredményei szerint is óriási társadalmi ellenállás alakult ki a mélyszegénységben élő és a roma gyerekek integrálása ellen.” Ezt a megállapítást, amelyet Kerülő Judit *A tiszavasvári helyzet* című, az *ÉN VÉTKEM* kötetben megjelent tanulmányából idézek, itt és most kulcsfontosságúnak tartom. A kontextusból világos, hogy az azonos iskolai tanulócsoportban történő integrálásról van szó.

A mélyszegénységben élő és a roma gyerekek társadalmi integrációjával minden épeszű ember egyetért. Ez nemcsak erkölcsi kötelesség, az ország előtti kihívások között egyike a legnagyobbaknak. Nincs minden konkrét helyzetre érvényes recept. A társadalmi integráció árnyalt megközelítést igényel. A feladatnak nem kevés önkéntes munkása van, akik szintén különböző megfontolások és indíttatások alapján segítenek.

A szegregátumokban lakó roma családok egyetlen kincse a gyermek. De az, akinek a gyermekén kívül más kincse is van, ennek a további kincsnek egy részét arra fogja fordítani, hogy gyermeke elkerülje az olyan iskolai osztályokat, amelyekbe a diáktársak több mint X százaléka a magáénál sokkal rosszabb adottságú családból jön. Északkelet-Magyarország roma iskolái, ha tetszik, ha nem, sok helyütt a saját gyermek védelmének következményei is. Nehéz ezt leírnom. Hogy az a bizonyos X százalék mekkora... sok tényezőtől függ, elsődlegesen lokális tényezőktől.

Lehetséges-e olyan szegregált iskolai oktatás, amely elegendően jól szolgálja a társadalmi integrációt? Elkötelezett, találékony, hivatásuknak élő pedagógusok nélkül biztosan nem. Persze pénz is kell hozzá, és nem kevés. Vannak már tartós, reményt keltő példák. A Huszár telepi görögkatolikus iskola mind a két feltételt teljesíti, és egyetlen jelentkezőt sem utasít vissza. Hagyni kellene, hogy bizonyíthasson.

(Valamennyi hivatkozott forrás az interneten könnyen megtalálható és szabadon olvasható.)